

משימה ללמידה עצמאית ~ מלחמת העולם השנייה לאחר מבצע ברברוסה ויהודי תוניס ~ היסטוריה

שחר פרץ

10 בנובמבר 2025

השוואת הקróבויות המשמעותיים במלחמת העולם השנייה

שם + שנה	הצדדים הלוחמים	מטרת הקרב	השפעה על המלחמה	השפעה על גורל היהודים	कטעי מקור
מבצע ברברוסה (יוני 1941)	בריה"ם נגד גרמניה	כטלו ניסיון הגרמני להכרעת בריתניה, ותקווה שנפילת בריה"ם לסיום תוביל המלחמה, מימוש עקרונות האנטיטקומוניזם, ומרחיב המלחמה, הערכה שוגיה של כוחות הצבא האדום.	פתחת חיית חדשה והצטרפות בריה"ם מעבר למלחמה, מתקווה להשיקות רובה חילק ניכר מהכחות בבירה"ם, לבסוף סיום המלחמה.	הצריך בפרטן חדש לבעית היהודים בעקב מספרם הרב בריה"ם, ותחילת הפתרון ביצוע הסופי.	היילם גרמנים מתקדמים לבריה"ם (210), חזותי), מבט אורי על ערבים (211), שנחרסו (212), חזותי), הودעת הפלישה לרדי (212), יומני הלדר (213), על קשי הלחימה בבריה"ם (213), הוראת היחס לשוביים (215), פקודת פקודת הקומיסרים (216)
המתקפה על פרל האורכו (דצמבר 1941)	יפן וארה"ב	הפסקת האمبرגו הכלכלי על יפן, והוצאה ארה"ב מיכולת לחימה בזירה האנטולנטית.	הצטרפות ארה"ב למלחמה וינוי מאzon הכוחות נגד גרמניה.	אין השפעה ישירה.	נאום רוזולט בפני בית הנבחרים (219)
אל-עלמיין (יולי 1942)	בריטניה, אוסטרליה וצרפת נגד גרמניה ואיטליה	ניסיונו של היטלר לסייע לצבאות האיטלקי בכבישו בצפון אפריקה, וניצול שדות הנפט של עיראק.	התחלת המפנה בחזית צפון אפריקה לטובות בריטניה וארה"ב.	כניתה הנازים והשמדת היישוב היהודי בא".י. החלת מדיניות אנטישמית בתוניס.	על חשיבות הקרב (326)
קרב סטלינגרד (יולי 1942 עד פברואר 1943)	הצבא האדום, נגד הצבא האיטליאני, וגוררות איטליה, רומנים, הונגריות וקוראטיות)	הגחמות של היטלר של הכוחות הגרמניים, הוארמקט. רוב המפקדים התנגדו לקרב וגף לא בצעו פקודות, נגד הוראות היטלר.	התשה משמעותית של הכוחות הגרמנים, שהרשותם עמדו פחות מאשר משאיים לעומת הסובייטים, ותחילת המפנה בחזית המזרחית.	אין השפעות ישירות.	על יחס הצבא האדום לחיליו (328)
מבצע לפיד (יולי 1943)	בריטניה וארה"ב נגד איטליה עם תמיכה גרמנית.	פתחת חיית נוספת, בין היטר לבקשוטוי של סטלו. סילוק כוחות הציר מצפון אפריקה.	פתחת חיית נוספת, כוחות גרמנים לאיטליה. נציגו בריטי בצפון אפריקה.	אין השפעות ישירות.	אין

המשך בעמוד הבא

שס + שנה	הצדדים הלוחמים	מטרת הקרב	השפעה על המלחמה	השפעה על גורל היהודים	קטעי מקור
הפלישה לנורמנדי	כל מדינות הברית פרט לברה"מ.	פתחת חזית נספחת, מעורבת ושהורר אירופי מהנאצים סיום המלחמה.	פתחת חזית מלחמת העולם השנייה מהנאצים.	אנן השפעות ישירות.	נחתית חיליל צבא ארה"ב (330, חזותי)
הירושימה וונגאזי	ברה"מ פעל בחזית אחרת נגד היפנים באוותה התקופה.	סיום המלחמה. ההנחה הייתה שבאמצעים קובנציונליים יפן לא תכנע לעולם על לכיבושה המוחלט בידי מדינות הברית.	כניית יפן וסיום מלחמת העולם השנייה.	אנן השפעה.	חרבות אנדרטות החלום (346, חזותי), נאום הרוחיטו בטלווזיה על הוודעת הכנעה (347)

تونיס בזמן הכיבוש הנאצי

1. שאלת:

הציגו את נסיבות הכיבוש הנאצי בתוניסיה על פי הפרק ועל פי השיעור שבו צפיתם. מה היו מטרותיו של כיבוש זה?

תשובות:

המשטר הנאצי הוא משטר שהתקבלה בשנת 1933 עד 1938, מנהיגו הוא אדולף היטלר, והוא דוגל באידיאולוגיה של היטלר המתוארת בספר "מיינַ-קְמֶפָּךְ" (בתרגום חופשי, "הensus של"). כדי למשש את האידיאולוגיה, היטלר פתח במסע כיבושים באירופה, וצדדו נלחמה איטליה הפאשיסטית שנשלטה ע"י בוניו מוסליני. האידיאולוגיה הנאצית תומכת, בין היתר, באנטישמיות קיצונית. גרמניה הנאצית ואיטליה הפאשיסטית, יחדיו עם מדינות נוספות שהצטרפו לחימה לצד היטלר, נקראות "מדינות הציר", והן נלחמו ב"מדינות הברית" – בעיקר אנגליה, יחדיו עם מתחמות צרפתיות, וברה"מ וארה"ב שהצטרפו בשלבים מאוחרים יותר.

تونיסיה, מדינה בczפון אפריקה, הייתה נתונה משנה משנת 1881 בידי הצרפתיים, חלק מכיבושיהם מחוץ לאירופה. בתוניסיה הוקם שלטון צרפתי, והוא הפכה למדינת חסות צרפתית.

שלטון וישי הוא שלטון צרפתי בשליטה נאצית שהוקם לאחר שגרמניה הנאצית פלשא לצרפת בשנת 1940. עם נפילת צרפת, תוניסיה עברה לידי שלטון וישי שנשלט ע"י מדינות הציר. בנובמבר 1942 נחוות כוחות של מדינות הציר במערב צפון אפריקה. בריטניה שלטה בחולקה המארח של צפון אפריקה, ורצחה להתחבר לכוחות שם, במטרה לקבל שליטה בczפון אפריקה. ממשלת וישי הורתה לצבאה להלחם בכוחות בעלות הברית. עם זאת, הפיקוד הצבאי סירב לבצע פקודה זו. לאחר נחיתתם של בעלות הברית במערב צפון אפריקה היה צפי שעקבות הברית יפלשו לתוניסיה ויכבשו אותה מיד מידי מדינות הציר.

הכנה לפוליה הבריטית, ומtopic הבנה שלטון וישי לא ילחם נגד מדינות הברית, כוחות הציר פלשא לתוניסיה במטרה למנוע את נפילתה לידי בעלות הברית. מדינות הציר, בראש היטלר (אך גם בעצת מוסליני) החלטו במטרה זו, עד Mai 1943 בו נכבשה תוניסיה ע"י הבריטים מידי כוחות הציר.

2. שאלת:

הציגו את מדיניות הנאצים כלפי יהודי תוניס בין נובמבר 1942 למאי 1943.

תשובות:

המשטר הנאצי הוא משטר שהתקבלה בשנת 1933 עד 1938, מנהיגו הוא אדולף היטלר, והוא דוגל באידיאולוגיה של היטלר המתוארת בספר "מיינַ-קְמֶפָּךְ" (בתרגום חופשי, "הensus של"). כדי למשש את האידיאולוגיה, היטלר פתח במסע כיבושים באירופה. האידיאולוגיה הנאצית תומכת, בין היתר, באנטישמיות קיצונית. גרמניה הנאצית החילה מדיניות הממשת את האידיאולוגיה שלה במדינות אותן כבשה.

تونיסיה היא מדינה במרץ צפון אפריקה שהייתה נתונה לשטיטה צרפתית, עד שצרפת נכבה ע"י הנאצים בשנת 1940. בשלב זה צרפת עברה להשלט תחת "שלטון וישי", שלמעשה קיבל פקדות מהנאצים.

בנובמבר 1942 כבשה בריטניה, את מחדיניות שלחמו בגרמניה הנאצית, את צפון מערב אפריקה, במטרה להתחבר לכוחותיה שהו מזרחה. גרמניה הנאצית נכנסה לתוניסיה באותו החודש מתוך הבנה שהכוחות הצרפתיים של שלטון וישי לא עומדים למנוע את כניסה של כוחות מדיניות. עם כניסה הנאצים למדינה, הנאצים החלו להחיל את המדיניות האנטישמית שהפעילו במדינות נספות באירופה: שעבוד את ראש הקהילה היהודית על-מנת שישלטו מטעם ניצול כלכלי, וגוויס חמשת אלפיים (מתוך 85 אלף) מיהודי תוניסיה לעבודות כפייה תחת תנאים קיצוניים (רב קיצוני, עבודות מסוכנות וכו'), שהרגו שלושה רביעים מהם. זאת לצד פעולות שלא נוהלו באופן מאורגן אך הותרו וודדו ע"י המשטר, כמו רצח, התעללות, והשפלה של יהודים.

3. שאלת:

הביעו את עמדתכם – האם קורות יהוד תוניס הם חלק מהשואה? בתשובתכם התייחסו לשתי עובדות ההיסטוריות.

תשובות:

המשטר הנאצי הוא משטר שהתקבלה בשנת 1933 עד 1938, מנהיגו הוא אדולף היטלר, והוא דוגל באידיאולוגיה של היטלר המתוארת בספר "מיינַ-קְמֶפָּךְ" (בתרגום חופשי, "הensus של"). כדי למשש את האידיאולוגיה, היטלר פתח במסע כיבושים באירופה. האידיאולוגיה הנאצית תומכת, בין היתר, באנטישמיות קיצונית. גרמניה הנאצית החילה מדיניות הממשת את האידיאולוגיה שלה במדינות אותן

כבשה. בשנת 1939 כבשה גרמניה את פולין. תוניסיה היא מדינה במרכז צפון אפריקה שהייתה נתונה לשיטה צרפתית, עד שצרפת נכבשה ע"י הנאצים בשנת 1940. בשלב זה צרפת עברה להשלט תחת "שלטון וישי", שלמעשה קיבל פקדות מהנאצים. כאשר גרמניה כבשה את פולין, במשך תקופה הנאצים עשו ביודים כל אשר רצו, דהינו אנסו, רצחו ברחוב, התעללו והשפלו את היהודים. לאחר מכן היהודים נצלו כלכלים ונשללו מהם נכסיהם, והנאצים את האוכלוסייה היהודית במקומות שנקרו או "גטוות" – שכונות יהודיות. בנטאות, הנאצים לקחו את מנהיגי הקהילה ואנשי מרכזים בחברה היהודית, ודרכו באיזומי מותם לבצע את פקודותיהם, תוך הסמכת הנהלת הקהילה. אנשים אלו נקראו יודנרטאים. בכך, הנאצים לא היו צריכים לנחל את הקהילה היהודית באופן ישיר, ויצרו אנטוגניים כלפי היודנרטאים היהודים, במקום כלפי הנאצים. היהודים בנטאות מקרים רבים גיסו לעבודות כפייה בתנאים קיצוניים. היהודים בנטאות חיו לרוב בתנאי חיים ירודים באופן קיצוני, תברואה ירודה, ומהסור חמור במאן.

ארועים אלו שהתרחשו בפולין, יחדיו עם אירועים דומים שהתרחשו בכל רחבי אירופה, קרוים ה"השואה". כאשר גרמניה הנאצית כבשה את תוניסיה, הם אסרו ארבעה מושגים יהודית במטרה להפוך אותם למשמעותיים (תפקידם היה דומה אך שם שונה). הנאצים נקטו בפרעות דומות לאלו שנקטו בפולין (רצח אקראי, השפה פומבית, אונס ועוד). היהודים גם נצלו כלכליות, וכפסם נלקח מהם במגוון דרכים.

לעתה, קורות יהודי תוניס המשך – נתייחס לעובדה ההיסטורית הראשונה – כמו בשואה באירופה, יהודי תוניס הועבדו בפרק עד מותם, שנוהל על ידי ראשי הקהילה היהודית שהנאצים עליהם אימנו (באירופה, היודנרטאים). נתייחס לעובדה ההיסטורית שנייה: כמו באירופה בפולין, תרם הקמת המוסדות המוסדרים, הנאצים ביצעו פרעות ורצח כאוות נפשם ביודים. עקב הדמיון הרב בין קורות יהודי תוניס לבין קורות יהודים באירופה, דעתי היא שקורותיהם של יהודי תוניסיה צריכים להכלל כחלק מהשואה.

4. שאלה:

בחרו מקור מספר הלימוד שמחזק את עמדתכם והסבירו במה הוא מחזק עד מהذا זו.

תשובה: תשובה זו ממשיכה את השאלה הקודמת
נתבונן בקטעה המקור המופיע בעמוד 291 בספר "נאציזם, מלחמה ושואה" (הוצאת היידוקול, 2014) מאת הסופר אלבר ממי, היהודי בן התקופה שחיה בתוניסיה בימי הכיבוש הנאצי. ממי מתאר את ההתעללות של הנאצים, ואת עבודות ה cpfיה במהלך העבודה.
לפי הקטע "ידענו קורבנות, אנשים שהוצאו להורג לשם עונש, בטעות או בדרך הלאה, אנשים שנאנסו, בתים שנבזזו, הגרמנים היו יורים לתוכן החלונות [...]" אך רק לתוכן החלונות של היהודים". ממי מספר על ההתעללות של הנאצים ביהודי תוניסיה, המהווים שואה של ממש.

נוסיף ציטוט נוסף – "הידיוטות ממחנות העבודה היו רעות ביותר [...]achi לדת [היהודים] קפחו כל צלם אדם מכך ימים אחרים במהלך". הцитוט מותאר את מחנות העבודה בתוניסיה, הדומה למחנות העבודה באירופה, שבהם היהודים עבדו בתנאים קשים עד כדי איבוד כל צלם אנוש.

לפי אירועים אילו, להם יש סימוכין בקטעי המקור, דעתי היא שקורות יהודית תוניסיה צריכים להכלל כחלק מהשואה.

מהלכי המלחמה וגורל היהודים

A. שאלה:

הסביר אחד מן הגורמים לפלישת גרמניה לברחה", שבא לידי ביטוי בקטעה המקור. בחר מקור מספר הלימוד, והסביר כיצד בא לידי ביטוי במקור שבחירת גורם נוסף לפלישת גרמניה לברחה".

תשובה:

בשנת 1933 עלה לשטון בגרמניה המשטר הנאצי, שנשלט ע"י אדולף היטלר והאידיאולוגיה שלו הנקונה בספר "מיינַ-קְמָפֶ". במהלך שליטו היחיד בגרמניה. ב-1939 פתח היטלר במהלך המלחמה שלמים נקרה "מלחמות העולם השנייה" בה כבש חלקים נרחבים מאירופה ועד בשנותיה הראשונות. שיטת הכיבוש הנאצית נקרה "בליצקריג", בה הנאצים נכנסו למדינות עם כוחות אווריים וקרקעיים (לעתים גם ימיים) נרחבים, במטרה למוטט את המדינה הנכששת ולכבותה אותה תוך זמן קצר. מוטקף האידיאולוגיה של היטלר, הוא רוצה לכבות שטחים נרחבים על מנת לאפשר מרחב מחיה לנצע הנאצית.

עד 1941 היטלר הספיק לכבות את כל מזרח אירופה עד לרברטניה, חלקים ממערב אירופה. זאת עשה לרוב באמצעות שיטות ה"בליצקריג". לאחר נפילת פולין ב-1939 בידי הנאצים, השם הסדרתו עם סטילון, שלית ברכה", על הסכמי הידועים בשם "הסכם ריבנטרופ-מולוטוב" – הסכמי א-תקיפה בין ברכה"ם לגרמניה, שגדלו את נוכחותה של ברכה"ם בחולקים ממערב אירופה. מערב אירופה וברכה"ם המערבית (כמו חצי האי קריט) הכילו בעלי מזון ונפט, נסף על אוכלוסייה לא מובטלה. כל אותה העת, ניטשה המלחמה בין גרמניה ובריטניה בחזית המערבית, לאורך תקופה ארוכה.

בשנת 1941 היטלר פתח ב"מבצע ברברוסה", מבצע שטחני היה כיבוש ברכה". היו מספר גורמים לפלישה לברחה". אחד מן הגורמים הללו, הוא ניצול המשאבים שעלה ברכה". גרמניה הייתה זוקה לנפט, מזון, ואנשים, כדי לתמוך בחימה באירופה, ובפרט כדי לתמוך בחזית המערבית.

באמצעות שיטות הבליצקריג, היטלר ציפה לכבות את ברכה"ם בקלות. שיטות הבליצקריג נחלה הצלחה בכל רחבי אירופה, פרט לבריטניה, והיטלר העיריך שיכלתו הצבאית של הצבא האדום נחותה בהרבה מזו של הצבא הבריטי, ועל אחת כמה וכמה נחותה מצבאו של. הערכה זו נבעה מהתפישת הרוסים לגזע נחות, ומחוסר הבנה של גודלו את הצבא הרוסי על כל עשרה דיויזיות שהגרמנים חיסלו, לרוסים היו את האנשים להקים עוד עשרה). הערכה הצבאית הלווה של היטלר את יכולתו של הצבא האדום, צפיה ששיטות הבליצקריג תכובש בקלות לתוכן אירופה.

היטלר קיווה לכבות את בריטניה ב מהר, אך נוכח שהדבר לא יתאפשר להתבצע בקלות. למורות אבדות שהסביר בבריטניה בתחילת

המלחמה בעת כיבוש צרפת, שם לכארה היו בשפל המדרגה כאשר צבאים נכלא בצרפת הכבושה, הבריטים הצליחו לחוץ את כוחותיהם ולעומוד בMOTEKFOOT הבלתי-כרייניג שגרמניה הנחיתה עליהם. מלחמה שהייתה אמורה להיות קצרה ומורה התארכה הרבה מעבר למלה שהיטלר ציפה, כאשר הבריטים מותאמים את כלכלתם ומחזקים את צבאים תוך כדי הלחימה.

המטרה לסייע את הלחימה בחזית המערבית, היטלר ניסה לפתוח חזית במצרים. המטרה – להכניע את ברה"מ במהירות לה היטלר ציפה שגויות, ולאחר נפילת ברה"מ, היטלר ציפה שהבריטים יכנעו מיידית לגרמנים לנוכח העובדה שהאחרונים הפכו להיות השליטים על כל אירופה ואף מעבר לה, וכי תקوتה האחורה של בריטניה תגוז.

לפי קטע המקור הנתון לנו על דף השאלה, הם קתעים מ"יומיני האלדאר" (מפקד כוחות היבשה בזמן מבצע ברברוסה, עד שהיטלר פיטר אותו מופקידיו שכן ביצע פעולות נגד הוראותיו חסרות כל קול הגיוון, או, טקטיקה צבאית). לפי היומנים, "משחו מזוז קרה בבריטניה! הבריטים כבר היו בשפל המדרגה, עכשו הם שוב עומדים על רגליים". האלדאר פרוש אמרה של היטלר, בה היטלר מביע את מורת רוחו כלפי הנשכות המערכה נגד בריטניה. "רוסיה [ברה"מ] צריכה רך לרמזו לאנגליה שאין היא רוצה לראות בגרמניהיה זאת מדי והאנגלים, אדים טובע, ימלאו תקווה חדשה [...]" – כאן היטלר לכארה טוען שבראה"מ יכולה להוות תקווה גדולה בעבור האנגלים. "אולם אם רוסיה [ברה"מ] תימחץ, תעורר תקוותה האחורה של בריטניה [...] החלטה: לאור שיקולים אלו יש לחסל את ברה"מ באביב 1941". לנוכח השיקולים לעיל, היטלר מחייב לבוש את ברה"מ, בציפייה שאחותה תקווה תערער, ובritisniaה תכנס עקב נפילת ברה"מ (אותה ציפה לכבוש מהר ולא בעיות). נסכים – הציפייה לכניעת כבוש ברה"מ, הוא גורם מרכזי בהחלטה לפתיחת הפלישה ברה"מ.

נתבונן בקטע המקור הוא ההווארות שהעביר מנכ"ל משרד החקלאות הנאצי, ה' בקה, על מבצע ברברוסה ועל ניצול המשאבים בחזית זו (מןוק "אציזים, מלחמה ושואה", עמ"ד 215, הוצאה הייסקול 2014). בקה כותב "המטרה הכלכלית של המבצע היא להשיג כמות גדולה ככל האפשר של מצריכי מזון ונפט" – בכך, בקה טוען שחלק ממטרות המבצע הוא ניצול של משאבי הטבע באיזור. בקה מתאר גם את ניצול תושבי מערב ברה"מ – "הכוונה אינה להפוך את הרוסים לנאצים, אלא לכל שרת לגרמניה". תושבי האיזור יישמו את גרמניה הנאצית למטרותיה. נסכים, שלפי קטע המקור, בקה מצין מפרשות שטחיות המבצע הן בין היתר ניצול משאבי הטבע ומשאבי האנוש, ומכאן שהרצון לנצל את משאבי טבע אלא הוא גורם חשוב גם כן.

ב. שאלת: הסבר כיצד השפע אחד מן המהלים או הקróבוט במלחמות העולם השנויות על גורל היהודים בארץות צפון אפריקה. בתשובתך הצג את המלך או את הקróב, והסביר את השפעתו על גורל היהודים.

תשובות: בשנת 1933 עלתה לשלטונו בגרמניה המפלגה הנאציתonal סוציאליסטית, או בקיצור המפלגה הנאצית. המפלגה הונגה ע"י אדולף היטלר ונקטה באידיאולוגיות שנפרשה בספר "מיינַקְמָאַמֶּפֶ" שהיטלר כתב בעת שהיה בכלא בין ניסיון הפיכה. ב-9.9.1939 פתח היטלר במלחמות הקרה "מלחמת העולם השנייה", בה גרמניה נלחמה לצד איטליה, יפן ומדינות נוספות נגד בריטניה, צרפת, ומואוחר יותר כל שאר העולם. באותה התקופה, צפונ אפריקה נשלטה בקולוניות צרפתיות ובריטיות, ואיזור המזרח התיכון מוזרח לאפריקה נשלט ע"י הבריטים. תוך כדי המלחמה, היטלר כבש את צרפת, הטיל בה שלטון בובות נאצי ("MASTER וISH") ובכך למעשה הפק למדינות חסות באופן חלקי גם את הקולוניות שלה. הנאצים והאיטלקים הפעלו כוחות בצפון אפריקה במטרה להקיף את כל הים התיכון ולהתאחד לכיבושים מזרחה. בפרט, בדרך ארץ ישראל. הכיבושים הללו התרחשו בשנים 1942-1943. הגרמנים הצליחו לחזור כל הדרך עד לתוך שטחי מצרים.

באותה התקופה, בארץ ששליטות הבריטים חיו יישוב יהודי משגשג. האידיאולוגיה הנאצית שללה את היהודים גזע, וקבעה שהם משמידים ופוגעים באופן פעיל בחברה, ושהם טפיל שיש להפתר מהם. סמוך לשנים אלו, הנאצים החלו בפעולות השמדת המוניות של יהודי מזרח אירופה וברה"מ. ארץ ישראל ששליטה הבריטים גבלה במצרים (גם היא בשליטת הבריטים) שהובקעה ביולי 1942 ע"י כוחות נאצים. המשך פעולות הנאצים וכיבושיהם היה מביא להשמדת היישוב היהודי בארץ.

בין يولי לנובמבר 1942, התרחשו מספר קרבות הידועים בשם "קרב אל-עלמיין הראשון" ו"קרב אל-עלמיין השני". על הראשון מביניהם פיקד הגנרל הבריטי קלוד אוקלנק, ושם הוא הצליח לבלום את הכוחות הגרמניים. הגנרל ברנדט מונטגומרי נטל ממנו את הפיקוד מאוחר יותר, והוא בלם מתקפה גרמניות נוספת החודש (קרב אל-עלמיין השני). בעקבות קרבות אלו, באוקטובר התרחש מפנה במלחמות, ומונטגומרי החל לתקוף את גרמניה ולהחזיר שטחים לשטויות בריטניה. האיטלקים והגרמנים נסגו 1300 קילומטר מערבה עד נובמבר.

קרבות אל-עלמיין הוציאו מכלל סיכון את כיבוש א"י בידי הגרמנים והשמדתם את היישוב היהודי בארץ. הנצחון הבריטי הציב את היישוב היהודי, ויתכן שגם הצליח את שיאופותיהם של היהודים להקמת מדינה על הארץ, וכך, הייתה לו השפעה מכרעת על גורל היהודים.